

Тези виступу Шевченко О. В. під час фахової дискусії на тему «ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ І ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ»

Наукова доповідь «Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні» є комплексним системним представленням авторського бачення процесів, що відбуваються в Україні у 2019-2020 роках у сферах реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. На основі аналізу проведення децентралізації та зміни принципів об'єднання громад, дослідження неоднорідності перебігу реформи у різних регіонах України, зміни умов проведення чергових місцевих виборів у 2020 році та оцінки впливу зовнішніх чинників – зокрема, імплементації принципів регіональної політики ЄС та ЄК у регіональну політику України, а також вивченню організаційно-правових аспектів впливу децентралізації на створення засад політики регіонального розвитку – запропоновано низку підходів до формування цієї політики. Значне місце у науковій доповіді займають питання секторальної децентралізації, зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування та удосконаленню політики зайнятості на регіональному рівні, а також аналізу Цілей сталого розвитку як інтегратора місцевого та регіонального розвитку.

Децентралізацію у 2014 році було розпочато задля забезпечення спроможності громад надавати базові послуги на належному рівні і якомога «ближче» до жителів міст, селищ і сіл на основі принципу субсидіарності. Другий етап децентралізації – «адміністративний» – зробив наголос на підвищенні спроможності громад до надання публічних послуг. Реалізація цього етапу стала можливою за рахунок формування територіального консенсусу щодо утворення ОТГ, консолідацію населення громад, місцевої політичної еліти та місцевих-бізнес еліт, які мають будувати власні стратегії економічного розвитку на основі врахування конкурентних переваг від укрупнення та посилення дієвості громад. Як проєкція, важливість економічних аспектів спроможності громад отримали уособлення в оновлених Методичних рекомендаціях щодо оцінки спроможності громад (2020 р.) за рахунок включення індексу податкоспроможності та частки місцевих податків і зборів.

Дані свідчать, що результатом як добровільного, так і адміністративного етапів реформи є формування запланованої кількості громад та районів. Від системи із більш ніж 20 тис. населених пунктів та 12 тис. місцевих рад вдалося перейти до 1469 територіальних громад, а кількість районів зменшилась у 5 разів. Такі результати реформи спричинили і зміну та окремі покращення економічного розвитку громад. Однак позитивні зміни спостерігаються не в усіх громадах. Зокрема, за показниками обсягу власних доходів на 1 ОТГ, рівню незалежності від дотацій з Державного бюджету, обсягу капітальних видатків на першому місці знаходяться міста обласного значення. Натомість малі міста, зокрема міста з чисельністю населення до 5 тис. осіб, мають нерозкритий потенціал для розвитку і підвищення рівня економічної спроможності.

Регіональна політика в Україні в аналізованій період формувалася під низкою чинників зовнішнього та внутрішнього характеру. Зовнішнім є необхідність імплементації принципів регіональної політики ЄС та ЄК до умов України; такими принципами є: згуртованість, стійкість, солідарність, партнерство. Внутрішнім чинником стало ухвалення у серпні 2020 року Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, у якій були творчо імplementовані принципи регіональної політики ЄС, і оновленими принципами регіональної політики в Україні стали: сталого розвитку, субсидіарності, територіальної та секторальної концентрації, комплексного територіального підходу, прийняття рішень на основі доказів, просторового планування, партнерства та співпраці, розвитку мереж.

Формуючи конструкцію наукової доповіді як синтетичного поєднання управлінських, економічних та політичних аспектів реформи місцевого самоврядування

та територіальної організації влади, автор не могли оминати cutting edges реформи у 2019-2020 роках: удосконалення законодавства про місцеві вибори та формування інституту нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування. У науковій доповіді подано цілі реформування виборчого законодавства, низку пропозицій до удосконалення законодавства про місцеві вибори (у післявиборчий період), вагомні нариси до утворення системи державного адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування.

На основі широкого дослідження проявів реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади і впливу їх на регіональний розвиток і формування регіональної політики, зміни розподілу повноважень та ресурсів і необхідності використання потенціалу громад, застосування принципів регіональної політики ЄС та ЄК автори дійшли висновку, що поступово, але неухильно з'являються нові якості такої політики, яку тепер можна назвати політикою регіонального розвитку. Вона має інші підходи, принципи реалізації та суб'єкти втілення. Новими підходами політики регіонального розвитку визначено: усвідомлення багатоцентричної сутності регіонального управління, що проектується на необхідність існування декількох центрів ухвалення рішень щодо регіонального розвитку, врахування принципів вертикальної та горизонтальної координації управлінських заходів щодо стимулювання регіонального розвитку, удосконалення середньострокового та довгострокового стратегічного планування регіонального розвитку на засадах координації секторального, територіально-просторового та управлінського підходів, і цей аспект є логічним продовженням ДСРР на період до 2015 і 2020 років. Крім того, новим підходом політики регіонального розвитку визначено перехід від застосування директивних інструментів стимулювання регіонального розвитку до синтетичних непрямих інструментів сприяння. І до нових принципів політики регіонального розвитку пропонується віднести принцип інноваційності (втілення новітніх підходів до стратегування територій), розвитковості (розробка проектів, що носять стимулюючий ефект для інших проектів та подальшого розвитку території), та дотримання інтересів, коли реалізації завдань передують їх широке обговорення та узгодження інтересів зацікавлених сторін.

Наукова доповідь містить бачення низки інших важливих питань, що стосуються реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади і формування політики регіонального розвитку в Україні на сучасному етапі.